

پیشنماز مسجد جامع، اظهاراتی بر ضد رفع حجاب نموده و همچنین خانم شریعتی برادرزاده مشارالیه که مدیره مدرسه است، مخالف رفع حجاب بوده است. تلگرافاً به حکومت سبزوار فوراً آخوند مزبور را جلب و تعقیب نموده و عنداللزوم شبانه به یک نقطه دیگری تبعید نمایند. همچنین خانم شریعتی را، در صورتی که اظهاراتی برخلاف تجدد نسوان نماید، از مدرسه خارج و جلوگیری نمایند. به نظمیة مشهد نیز دستور داده شد به نظمیة سبزوار دستور لازم صادر نمایند.

۳۰/۱۰/۱۴ نمره ۳۰۱

پاکروان^۱

۱. به ایالت جواب داده شود که اقدام ایالت صحیح بود.
۲. به وزارت معارف دستور داده شد مدیر مدرسه را هم منفصل نمایند.
۳. به وزارت معارف نسبت به انفصال مدیره نوشته شود.

[۱۷ - ۶۴۹ - ۳]

۷۰

کابینه ریاست وزراء

نمره ۹۱ ۱۴/۱۱/۲۶

استخراج تلگراف ایالت خراسان

جناب آقای رئیس الوزراء

جشنهای تجدد نسوان که از طرف کلیه طبقات و حتی طبقات پست در مشهد گرفته اند، روزافزون و به شکل باشکوهی ادامه دارد. دیروز در پنج نقطه شهر جشن بود که یکی از آنها در ناحیه چهار نوغان منعقد و در آنجا حدود سه هزار مرد و زن حاضر بودند. امروز هم پایین خیابانها جشن مفصلی می گیرند. با ترتیباتی که پیش می رود تا چند روز دیگر هیچ صنفی در مشهد باقی نخواهد ماند که جشن نگرفته باشد. در نظر است پس از خاتمه جشنها ورود به صحن و جرم مطهر و بیوتات شریفه برای زنهای با چادر قدغن شود، البته زوار خارجه که تذکره ارائه بدهند مستثنی خواهند بود. فعلاً دستور داده شد زنهای با چادر را در ادارات دولتی و محاضر رسمی نپذیرند. امیدوارم به

۱. فتح الله پاکروان والی خراسان.

زودی موضوع تجدد نسوان در مشهد به کلی عملی شود. مستدعی است مراتب را به عرض خاک‌پای مبارک ملوکانه اروحنا فداه برسانید.

پاکروان

[۳۸ - ۶۴۹ - ۳]

۷۱

نمره ۱۰۵ ۱۴/۱۲/۵

استخراج تلگراف رمز ایالت خراسان
ریاست وزراء

جشنهای تجدد نسوان در مشهد ادامه دارد. هفته گذشته چندین جشن، از آن جمله از طرف قائم‌مقام به نام سادات رضوی، گرفته‌اند. پس فردا نظام شهیدی و روز پنجشنبه اهالی عیدگاه که توده مردم را تشکیل می‌دهند، جشن می‌گیرند. در خیابانهای بزرگ زن با چادر دیده نمی‌شود. دستور داده شد که از فردا زنها را با چادر به حرم و اماکن شریفه راه ندهند. البته زنهاى اتباع و زوار خارجه مستثنی خواهند بود. رئیس شهربانی می‌پرسد برای ورود زنها به مسجد و مجالس روضه ترتیبات و مقررات دیگری موجود است یا خیر؟ زنها با کلاه وارد شوند یا دستمال سر ببندند؟ مستدعی است ترتیباتی که در تهران مجری است تلگراف فرمایید.

۱۴/۱۲/۵ نمره ۳۶۴

پاکروان

جواب داده شود بستن دستمال توسط خانمها که صورت خوبی ندارد، به هر اندازه که پیشرفت داشته باشد، اقدام نمایید بهترین است.

[۱۱۱ - ۶۴۹ - ۳]

۷۲

ایالت خراسان

نمره ۵۴۱ مورخه ۱۵/۳/۳۰

سواد راپرت حکومت کاشمر

ایالت خراسان - به پاسخ مرقومه شماره ۴۱۱۰ راجع به بانوانی که با چارقد خود را

مستور می سازند، لازم است خاطر مبارک در اقداماتی که قبل از وصول مرقومه فوق‌الذکر به عمل آمده است، مستحضر نماید.

۱. به وسیله شهرداری از حمامهای زنانه التزام گرفته شده که هیچ زنی را بدون کلاه به حمام راه ندهند و در صورتی که زنی با چارقده برود به او اخطار کنند که بار دیگر چارقده را ترک و با کلاه برود و اگر بار دیگر با چارقده به حمام رفت اسم او و شوهرش را راپرت دهند.

۲. از لحاظ اینکه مبدا حمامیها در اجرای التزام خود مراقبت نکنند، مأمورینی به‌طور محرمانه گماشته شد که وضعیت خانمها و مراقبت حمامی را اطلاع دادند. در اوائل ماه جاری اطلاع رسید که در حمامها درخور انتظار ابراز جدیت نمی‌شود و ناچار مجدداً احضار و ملتزم شدند.

۳. اداره شهربانی به بازار و خیابان پاسبان گماشته و به خانمهایی که چارقده دارند، اخطار می‌کند که چارقده خود را ترک نمایند و تا موقعی که امر را اجراء و همین قدر که دور شدند مجدداً به استعمال چارقده مبادرت می‌ورزند.

۴. در گاراژهایی که در شهر است، التزام گرفته شد که زنهای با چارقده را سوار نکنند.

۵. در باغ مزار که شبهای جمعه به‌عنوان زیارت رفت و آمد می‌شود مأمور گماشته شده که زنهای با چارقده را اجازه دخول ندهند.

۶. چون عده‌ای در بدو امر متعذر بودند استطاعت خرید کلاههای گران قیمت فرنگی را ندارند و در محل هم کلاه ارزان قیمت یافت نمی‌شود ناگزیر از استعمال چارقده می‌باشند. برای رفع این بهانه کلاهها را احضار و دستور داده شد که از نمده کلاه تهیه کنند و همین‌طور [به] خیاطها دستور داده شد که از نمده کلاه تهیه کنند و همین‌طور به خیاطها دستور داده شد در کلاه تالی ساده - لبه - دوخته داشته باشید که در موقع مراجعه شهری حاضر باشد. با این مراقبت و جدیت و با تهیه وسایل هنوز عده‌ای به علت عدم بضاعت قادر به تهیه کلاه نبوده و در میان آنها نیز شاید معدودی باشند که برای رفع ملاحظات محلی تا مجبور نشوند از استعمال کلاه خودداری می‌کنند. بنا بر این شهربانی که مذاکره شد مشارالیه عقیده دارد که در طبقات مختلفه تناوباً به‌عنوان عکسبرداری از ناحیه حکومت دعوت و مقید شوند که با کلاه حضور پیدا کنند تا این نقیصه رفع شود. بدیهی [است] این اقدام با داشتن مخارجی جهت پذیرایی مدعوین و عکسبرداری برای یک مرتبه مفید خواهد بود ولی دوام ندارد و اگر پاسبانها، همان طوری که در همه جا معمول است، قدری مختصر اعمال نمایند و در صورت امکان [به]

بهانه تخلف از مقررات چند نفری را به شهربانی جلب و به محکمه احضار نمایند مفیدتر خواهد بود و همچنین برای زنهای بی بضاعت که قادر به خریداری کلاه نیستند و عموماً چارقد استعمال می‌کنند در صورت امکان اجازه فرمایند از بودجه شهرداری تحت نظر کمیسیونی مرکب از رئیس شهربانی و رئیس مالیه و دو یا سه نفر معتمد محل، کلاه تهیه و تقسیم گردد که سایرین خود را به استعمال کلاه مجبور دیده از استعمال چارقد خودداری نمایند.

البته در نتیجه این اقدام دیگر زنی با چارقد در شهر دیده نخواهد شد. چنانچه خرید کلاه برای اشخاص بی بضاعت از بودجه شهرداری مقدور نباشد اجازه فرمایند اعانه جمع‌آوری و به مصرف برسد زیرا انجام این منظور به برانداختن چارقد کمک بزرگی خواهد کرد.

امضا | حکومت کاشمر

ش ۱۲۴ واقعه کشف حجاب |

۷۳

اداره ایالت خراسان

اداره شهربانی شرق

نمره ۳۴۵۲

مورخه ۱۵/۴/۱۶

محرمانه

ایالت خراسان

والی ایالت خراسان عطف به مرقومه نمره ۵۵۷۴ و نمره ۵۷۲۴ متضمن سواد راپرت ژنرال قنسول دولت شاهنشاهی در هرات معروض می‌دارد: به طوری که ژنرال قنسول مزبور تشریح نموده، چادر ملی بانوان افغان همان چادرهای سفید رویند سرخود می‌باشد. چادر مشکی و پیچه مخصوص خانمهای ایرانی بوده که آنها اقتباس نموده‌اند چون از عبور و مرور بانوان افغانی با چادر سیاه ممکن است خانمهای ایرانی سوءاستفاده نمایند لذا مأمورین ناچارند که بازجویی و تحقیقات نمایند. بنابر این، عقیده دارد هر آینه اجازه فرمایند از خانمهایی که با چادر سیاه خارج می‌شوند ممانعت و بانوان افغانی را محدود نمایند که با چادر ملی خود ایاب و ذهاب نمایند.

رئیس شهربانی ناحیه شرق، سرهنگ نوایی

۳۵۱۱ - ۴۳۹ - ۱۳

۷۴

حکومت ولایات ثلاث

با دستورات اکیدی که راجع به پیشرفت نهضت نسوان و اتحاد شکل صادر شده، مع هذا طبق اطلاع صحیحی که رسیده در اجرای امر از طرف آن حکومت اقدامی به عمل نیامده مثلاً آخوندهای حکم آباد همه در لباس آخوندی و زنها در چادر و سایر اشخاص با لباس قدیمی هستند. به طوری که اگر شخصی به محل مزبور وارد شود، گمان می کند اهالی آنجا ایرانی نیستند. از این سهل انگاری و غفلتی که در اجرای مقررات و دستورات صادره به عمل آورده اید کاملاً توبیخ می شوید. لازم است برای پیشرفت نهضت بانوان فوراً اقدامات لازمه نموده، اشخاصی هم که تاکنون به لباس متحدالشکل ملبس نشده اند آنها را ملزم به پوشیدن لباس نمایید. نسبت به اشخاصی هم که مطابق مقررات و دستورات صادره از پوشیدن لباس متحدالشکل معاف هستند مطابق دستورات صادره در این باب اقدام نمایید. چنانچه اقدامات فوری به عمل نیاید شدیداً مؤاخذه خواهید شد.

والی ایالت خراسان

رونویس شرح فوق به اداره امنیه شرق فرستاده می شود که دستور فوری و اکید به امنیه محل صادر نمایند. چنانچه از طرف امنیه محل در این باب سهل انگاری شده جداً او را مورد تعقیب و بازخواست قرار داده نتیجه را اعلام دارید.

والی ایالت خراسان

نمره ۱۶۸۷۵ ۱۵/۱۰/۷

رونویس برای استحضار ریاست وزراء تقدیم می شود.

والی ایالت خراسان

ش ۱۵۴ واقعه کشف حجاب |

۷۵

مشهد

ایالت، نمره ۳۶۴ به عرض رسید. مقررات خاص برای مجالس روضه وضع نشده. در صورتی که زنها بی حجاب به آستانه می روند، قائل شدن ترتیب خاصی برای مجالس

روضه و ورود به مساجد صورتی ندارد. مخصوصاً بستن دستمال به سر، که هیچ مورد ندارد، ممنوع است. اگر میسر است ترتیبی به مجالس روضه بدهید که روی صندلی و نیمکت مرد و زن بنشینند.

[امضاء جم]

نمره ۱۰۵ ۱۶/۱۲/۷ رمز شد.

[ش ۵۵ واقعه کشف حجاب]

۷۶

نمره ۷۱ ۱۴/۱۱/۱۸

فوری است

تبریز

ایالت، خاطر خطیر ملوکانه از بطوء جریان پیشرفت نهضت بانوان در آذربایجان رضایت ندارد. مقرر فرمودند جناب عالی را برای عدم جدیت ملامت نمایم. کوشش نمایید که در هر طبقه در تبریز و ولایات جزء این اصلاح مهم پیشرفت، و جریان آن را مرتباً راپورت دهید.

جم

[۳۰ - ۶۴۹ - ۳]

۷۷

نمره ۷۸ ۱۴/۱۱/۳۰

استخراج تلگراف رمز ایالت شرقی آذربایجان

ریاست وزراء - نمره ۷۱ البته هر چه بفرمایید، مطاع است. از اوایل ماه گذشته، جلسات دعوت در منزل بنده از رؤسای ادارات و محترمین شهر و در اداره لشکری از رؤسای ادارات و افسران شروع و تکرار شده. در اطراف همه جا مجالس جشن، اول از ادارات و بعداً از اهالی، تشکیل شده است و ادامه دارد. برای تسهیل کار اشخاص، خیاطان و پارچه فروشان از حیث قیمت محدود و تحت نظر هستند. پس از مذاکرات

مقدماتی هفته قبل تجار و ملاکین ولایات با خانمهای خودشان سیصد و پنجاه نفر دعوت شدند. پس از آن هم عبور با چادر در خیابانها و معابر ممنوع است. سه روز دیگر بازار هم قدغن می شود. تاکنون طوری اقدام شده است که اهالی خودشان با خوشوقتی استقبال کرده اند. بنده هر قدر به انجام وظیفه مقید هستم، بیش از آن با تظاهر مخالفم. ولی تعجب در این است که آژانس پارس و جراید مرکزی چرا از انتشار این اخبار آذربایجان خودداری می کنند.

نمره ۱۱۶۷ ۱۴/۱۱/۱۹

فهیمی

[۲۹ - ۶۴۹ - ۳]

۲۸

کابینه ریاست وزراء

نمره ۱۳۹ تاریخ ۱۴/۱۲/۲۸

استخراج تلگراف رمز زنجان

ریاست وزراء، بعد از ورود دائماً مراقب موضوع نهضت بانوان هستم و تا حدی هم اجرا شده است ولی با استحضار کاملی که از روحیه علما و اهالی زنجان دارید پیشرفت کامل آن مستلزم فشار است. متأسفانه وسیله اجرا در زنجان منحصر به شهربانی با عده نفرات خیلی کم است که حتی خود رئیس شهربانی حضوراً از عادات اهالی در دهه عاشورا، خصوصاً که تصادف به [با] موضوع رفع حجاب کرده، صریحاً اظهار نگرانی می کند. در این صورت مقتضی است امر فرماید یک عده از پاسبانهای شهربانی تهران با یک عده بیست نفری سرباز، با یک نفر صاحب منصب آزموده، موقتاً مأمور زنجان و طبق تعلیمات حکومت مراقب انتظامات باشند و بعد از دهه عاشورا مراجعت نمایند و الا با این ضعف شهربانی اتفاقات اخیر این دو سه سال ممکن است نظایر پیدا کنند، و بالضرورة مراتب را به عرض رسانیدم که در آتیه مسؤل نباشم.

نمره ۵۲۰۸ ۱۴/۱۲/۲۷

منظم حکومت خمسه

[۲۷ - ۶۴۹ - ۳]

۷۹

ریاست وزراء

نمره عمومی ۳ تاریخ ۱۵/۱/۴

زنجان

نمره ۵۲۰۸ واصل، به اداره کل شهربانی دستور داده شد که نظمیۀ زنجان را تقویت نمایند. هر یک از علما یا کسان دیگر در موضوع نهضت بانوان اظهار مخالفتی نمایند بدون تردید توسط نظمیۀ تبعید نمایند. از طرف شهربانی کل بررسی، به نظمیۀ زنجان دستور داده شد.

جم

[۳-۶۴۹-۲۶]

۸۰

نمره ۵۹ تاریخ ۱۴/۱۰/۲۷

استخراج تلگراف رمز ایالت کرمان

ریاست وزراء، نمره ۵۸ در پیشرفت نهضت نسوان طرزی به طور خوبی و به متانت جلو می‌رود. علاوه از معلمات و محصلات، عده [ای] از خانمها هم کشف حجاب نموده‌اند. یک ماه قبل جمعی در منزل این جانب دعوت داشتند و برای فردا هم از خانمهای تجار علماء و عده زیادی دعوت شده‌اند. اشکالات عمده تهیه لباس و کلاه است که در کرمان ممکن نیست و از تهران خواسته‌اند. قرار است که در ظرف این هفته رؤسا و اعضای دوایر دولتی هم با خانمهایشان دعوت شوند. این جانب معتقد به تظاهرات نیستم، در عرض راپورت و ارسال عکس خودداری نموده متناً مرتباً راپورت عرض و عکسها هم تقدیم خواهد شد. نمره ۲۴

دفتر مخصوص

ابوالحسن پیرنیا

[۳-۶۴۹-۵۳]

۸۱

نمره ۷۶ تاریخ ۱۴/۱۱/۲۰

استخراج تلگراف رمز ایالت کرمان

ریاست وزراء، نمره ۷۳ اتحادیه بانوان کاملاً پیشرفت دارد. در بم و رفسنجان معدودی شماره از زنهای پیر باقی مانده. سایر بلوکات نیز قریباً در [شرف] اتمام است. در شهر هم خانمهای کلیه مستخدمین و عده زیادی از اعیان تجار و معاریف کشف حجاب نموده. چندی است از طرف تجار و کسبه نیز شروع به دعوت شده است. چون در کرمان محل اجتماع و تردد زنها منحصر به بازار است، نظر به تسریع امر، مستدعی است اجازه فرمایید به مأمورین شهربانی دستور داده شود که از رفتن زنهای با چادر به بازار ممانعت نمایند که هرچه زودتر کشف حجاب عمومیت پیدا کرده خاتمه پذیرد.

۳۱ محمدآراسته

|۳-۶۴۹-۷۶|

۸۲

۱۵/۱/۴

ریاست اداره کل احصائیه و ثبت احوال

بانهایت ادب و کمال احترام، راپورت دو ماهه مربوط به هیئت تفتیشیه [را] ذیلاً به عرض عالی می‌رساند:

۱. طرز رفتار و حسن سلوک مأمورین دولتی بر حسب ظاهر موافق مقررات است.
۲. حکومت محل در عمران و آبادانی لار اقدام لازمه معمول خواهد داشت.
۳. روحیه اهالی در ظاهر متوجه دولتخواهی ولی از نقطه نظر خمودی، که فطری و جبلی آنهاست، کوچکترین قدمی در مرحله تمدن برنداشته و به همان خرافات سابق خویشت معتقد و در زاویه خود پیوسته معتکف خواهند بود. حتی در مسئله رفع حجاب که تا حال شاید قریب ۳۰ مرتبه از طرف بلدی و معارف کنفرانسهای مخصوص تشکیل و در هر مرحله ضمن لایحه و نطقی که از طرف مأمورین و غیره عرصه ظهور رسیده، اهالی را

تشویق کرده، مع هذا به کلی اثری در وجود آنها مترتب نیست؛ یعنی در یکی دو دعوت که از طرف بلدییه و مدرسه دختران که قسمتی از طبقات تجار دعوت شده، برخی به بهانه مریض‌داری حاضر نشده و عذر این قسمت را برای رفع نگرانی آتیه خود خواسته، بعضی دیگر که حاضر شده با چه کیفیتی خانم خود را آرایش داده با وضعی که از پوشش لباس سیاه و سرپوش سیاه که کلیه صورت را مستور داشته، مانند خمره متحرک طوری خود را آراسته که جلب نظر حاضرین از منحوسی شکل خویش متوجه نموده در حالتی که صرف‌نظر از کنفرانسها و دعوت‌های معمولی در باغ ملی و غیره کلیه خانمهای مأمورین دولتی برای ترغیب اهالی قسمتی از امور خانه‌داری خود [را] فرو گذاشته و همه روزه عصر با چهره بشاش و خرمی هرچه تمامتر با فرق و اندام بی‌چادر در کوچه، بازار، خیابان عبور می‌کنند؛ مع الوصف تأثیر بر اهالی نبخشید و از طریق بامهای خود راه ایاب و ذهاب برای ملاقات یکدیگر باز و از ساختمان به حمام.

[ش ۹۰ واقعه کشف حجاب]

۸۳

وزارت داخله

اداره سیاسی

نمره ۱۰۱
۵۸

۱۷ فروردین ۱۳۱۵

ریاست وزراء

محرمانه

طبق راپورت حکومت بم به ایالت کرمان، در یک مجلس روضه‌خوانی ربانی واعظ صحبت کرده است که باز بودن دست و صورت نسوان شرعاً عیب ندارد ولی نمایان بودن موی سر آنها خلاف شرع است. ایالت به وسیله شهربانی دستور داده است که او را به کرمان تبعید نمایند.

نمره ۳۶ ۱۵/۱/۱۸ ضبط شود

از طرف وزیر داخله

[۳-۴۴-۹۷]

۸۴

وزارت داخله

اداره کل شهربانی - اداره سرکلانتری

تاریخ ۱۵/۱۱/۱۹

شماره ۲۵۱۷۹

محرمانه

پیوست ۲۹۵۳۸

موضوع: اخطار به وعاظ راجع به حاضر شدن در مؤسسه وعظ

ریاست وزراء، عطف به نامه شماره ۴۶۷ معروض می دارد به کلانتریها دستور داده شد به وعاظ و اهل منبر اخطار نمایند در صورت خودداری از تحصیل در مؤسسه وعظ و خطابه از پوشیدن لباس روحانیت ممنوع خواهند شد.

رئیس اداره کل شهربانی، سرپاس مختار^۱

ش ۱۵۵ واقعه کشف حجاب |

۸۵

شماره ۵۳۱۰ مورخه ۱۳۲۰/۷/۲۳

رونوشت مراسله زنه‌ای یزد

مجلس شورای ملی

بعدالعنوان، به عرض می‌رسانیم: در این موقع که اراده شاهنشاه بر پایه قانون مشروطیت استوار، زبان و قلم آزاد، شما نمایندگان ملت می‌توانید برای بیچارگان و ستمدیدگان دادرسی فرمایید. متأسفانه آنچه در رادیوها شنیده و روزنامه‌ها مطالعه می‌شود هیچ اسمی از ظلم و ستمهایی که چندین سال است به ما بیچارگان شده، نیست که به واسطه یک روسری یا چادر نماز در محله‌ها حتی از خانه به خانه همسایه به طوری در فشار پاسبان و مأمورین شهربانی واقع بوده و هنوز هم هستیم که خدا شاهد است از فحاشی و کتک و لگد زدن هیچ مضایقه نکرده و نمی‌کنند و اگر تصدیق حکما آزاد بود از آمار معلوم می‌شد که تا به حال چقدر زن حامله یا مریضه به واسطه تظلمات و صدمات که از طرف پاسبانها به آنها رسیده جان سپردند و چقدر از ترس و حرس [کذا] فلج شدند

۱. سرپاس رکن‌الدین مختاری

و چقدر مال ما را به اسم روسری یا چادر نماز به غارت بردند و چه پولهایی از ما به هر اسمی و رسمی گرفته شده.

خدا می‌داند اگر یک نفر از ماها با روسری یا چادر نماز به دست یک پاسبان می‌افتاد مثل اسرای شام با ماها رفتار می‌کردند. بهترین رفتار آنها با ماها همان چکمه‌ها [و] لگد بر دل و پهلوی ما بود، و اگر به پول گرفتن قانع نمی‌شدند یا پولی نداشتیم به آنها بدهیم ما را به شهربانی و کمیسر می‌بردند؛ اذیت ما بیشتر و مخارج ما زیادتر.

لذا استدعای عاجزانه داریم اولاً انتقام ما ستمدیدگان را از این جابران بکشید و بعد هم آزادی حجاب به ما بدهید کما اینکه در ممالک اسلامی حجاب معمول است. به علاوه، در انگلستان و هندوستان که آنقدر ادیان مختلف هست مخصوصاً مسلمانان دارای حجاب هستند. لذا از نمایندگان محترم مسلمان کلیه ملت ایران استدعا داریم استرحاماً حال دیگر دست ظلم و تعدی و شکنجه از سر ما زنهای مسلمان ایران کوتاه و ماها را آزاد فرمایید.

در خاتمه، با تقدیم احترامات، امضای جمعی از زنهای یزد

[در حاشیه]

رونوشت برابر اصل است. رئیس اداره دبیرخانه مجلس شورای ملی [امضا] ۲۹/۸/۲۰
[ش ۱۸۵ واقعه کشف حجاب]

۸۶

وزارت کشور

اداره کل شهربانی

— رونوشت —

پاسخ حضرت آقای نخست‌وزیر به حضرت حجت‌الاسلام آیت‌الله آقای حاج سید ابوالقاسم کاشانی دامت اقباله تاریخ ۲۰/۱۰/۱۹ نخست‌وزیر عرض می‌شود:
نامه شریف به تاریخ ۲۰/۱۰/۱۹ وصول یافت. این جانب از روزی که مصدر خدمت شدم در این باب به شهربانی سفارش کردم که متعرض کسی نشوند و از قراری که شهربانی اظهار می‌دارد به همین دستور رفتار می‌شود. این که شاکیان نوشته‌اند پاسبانها در کوچه‌های خلوت متعرض زنها می‌شوند بعید به نظر می‌آید زیرا که در کوچه‌های خلوت پاسبان گماشته نشده است.

در هر حال به جای این که شکایت کلی کنند خوب است اگر واقعاً موردی پیدا می شود که کسی به زنی تعرض کند به شهربانی یا خود این جانب اطلاع بدهند تا اقدام لازم بشود.

با تجدید عوالم خلوص، محمدعلی فروغی
[ش ۱۹۱ واقعه کشف حجاب]

۸۷

وزارت کشور
اداره سیاسی

تاریخ ۱۶ ماه ۱۱ سال ۱۳۲۰
بخشنامه شماره $\frac{۶۶۹}{۷۱۵۹۹}$
فرمانداری

با وجود این که متجاوز از شش سال است که رفع حجاب در تمام کشور عملی شده است مع ذلک طبق گزارشهای رسیده از شهرستانها غالباً در کوچه و بازار زنها با چادر نماز و گاهی هم با چادر سیاه دیده می شوند. چون این ترتیب برخلاف سیاست دولت است قدغن نماید شهربانی به نحو مقتضی جلوگیری نموده متخلفین را به دادگاه خلاف جلب نماید. نتیجه اقدامات را نیز اطلاع دهید.

وزیر کشور
[ش ۱۹۲ واقعه کشف حجاب]

۸۸

وزارت کشور
اداره سیاسی

محرمانه

تاریخ ۱۳۲۰/۱۱/۲۷

اداره کل شهربانی

در پاسخ نامه شماره ۶۸۴۹۳ - ۲۰/۱۱/۱۹ اشعار می دارد: به طوری که سابقاً نیز

تذکر داده شده است مقررات مربوطه به لباس متحدالشکل مطابق سابق است و هیچ گونه تغییری در مواد آن داده نشده است. بنابراین جلوگیری از اشخاصی که کلاه پوست دارند و بانوانی که چادر نماز یا چادر سیاه سر می‌کنند جزو متخلفین محسوب و طبق مقررات باید به محاکم صالحه جلب شوند. منتهی رفتار مأمورین باید خیلی با نزاکت بوده چادر از سرزنها بردارند. ولی در هر مورد تذکرات لازم به آنها بدهند و به طور کلی رفتار و اقدامات مأمورین شهربانی باید با قوانین و مقررات جاریه کشور کاملاً مطابقت نموده با مردم از روی حسن سلوک و نزاکت رفتار شود.

وزیر کشور

[ش ۱۹۴ واقعه کشف حجاب]

www.KetabFarsi.com

اسناد شهر یور ۱۳۲۰

۸۹

ریاست وزراء

نمره ۲۴۱۰

تاریخ ۲۷ آبان ۱۳۱۸

کشف تلگراف رمز رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی از پهلوی

جناب آقای نخست‌وزیر | دکتر احمد متین دفتری |^۱

به شرف عرض پیشگاه همایونی شاهنشاهی رسید و از مطالعات و مذاکرات | که | در باب تجارت به عمل آورده‌اید خاطر مبارک قرین اطلاع گردید ولی مقرر فرمودند در چنین موقعی که کار تجارت کشور در معرض تضییق و تحدید واقع شده است این اقدامات کافی نیست، به این معنی که دولت نباید فکر خود را فقط به یک نقطه متوجه و متمرکز کند که با آلمان و شوروی بتواند تجارت نماید بلکه لازم است نظر خود را بسط داده سعی کند که بتواند با کشورهای دیگر هم مثل ژاپن، امریکا و انگلیس که مشکلات تجارت دریایی آنها کمتر است ارتباط تجارت برقرار نماید و الاً اینها | ضرر بزرگ اجتناب‌ناپذیر خواهد بود بلکه موضوع اقتصاد کشور از بین خواهد رفت. مثلاً در سنوات اخیر که تجارت خشکه‌بار ایران ترقی داشت به این جهت بود که توانستیم با آلمانها معاملات بنماییم و بازاری در آنجا به دست بیاوریم و چون این امر میسر گردید مردم تشویق شدند و امر آبادی و عمران را توسعه دادند ولی حالا با این پیشامدها مسلم است که اصل تولید و تهیه محصول نقصان پیدا می‌کند و بالتیجه موضوع اقتصاد و عمران دچار انحطاط خواهد شد.

اینکه اشاره نموده‌اید شنیده شد از طرف عمال تجارتنی شوروی به تجاری که مشغول انجام معاملات با آلمانها هستند اظهار می‌شود که با آلمانها معامله نکنند و وعده می‌دهند که نمایندگان شوروی با آنها معامله خواهند کرد و نوشته بودید که محرمانه مشغول تحقیقات هستید، البته تحقیق ضروری ندارد ولی ظن غالب این است که مقصود روسها بر هم زدن و تخریب است و از آنها نمی‌توان انتظار حسن‌نیت داشت. چنانچه فرستادن هیئتی را به آلمان مفید و لازم می‌دانید البته بفرستید بلکه به هر جای دیگر هم بعد از مطالعه | ای | که لازم بدانید ممکن است هیئتهایی اعزام نمایید. همین طور بعد از این راه ترانزیت را نباید از دست بدهید بلکه باید سعی کنید راههای دیگر هم به دست

۱. احمد متین دفتری در تاریخ ۳ آبان ۱۳۱۸ به سمت نخست‌وزیر منصوب شد و بعد از وقایع شهریور

۱۳۲۰ به اتهام گرایش به آلمان به زندان متفقین افتاد.

بیاورید. چنانکه گفته شد محدود کردن و [خوانده نشد] جایز نیست و هر نوع تسهیل باید اتخاذ گردد نگرانیها و عاقبت آنها فوق العاده وخیم است و مرتفع شود.

۱۳۱۸/۸/۲۷ نمره ۲۴۱۰

رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی، حسین [شکوه]

[در حاشیه]

فرمودند اقدام شده است. ۱۳۱۸/۹/۳۰

[۳-۱۰۷-۸]

۹۰

رمز خیلی خیلی فوری اردبیل

[نمره ۲۹۸]

تاریخ ۱۳۲۰/۶/۴

کفیل فرماندهی لشکر ۱۵

طبق امریه ستاد ارتش فرمان شاهانه چنین شرف صدور یافته چنانکه قبلاً هم دستور داده شده بود، چرا تاکنون آن لشکر از شاهشونها [را] مسلح ننموده که برای دفاع حاضر باشند و در این موقع با متجاوزین بجنگند و چرا غفلت کرده اند؟ این عمل از همه چیز مهمتر بود و حال هم باید زودتر اقدام و انجام شود. مقتضی آن است قدغن نماید فوراً اقدامات لازمه بعمل آورده نتیجه را نیز گزارش دهند. علی هذا در اجرای اوامر شاهانه اقدامات سریع بعمل آورده نتیجه را گزارش دهند.

سرلشکر [ایرج] مطبوعی

[۲۳۶۲]

۹۱

از [وزارت] جنگ به تبریز

[نمره ۳۵۰]

[تاریخ ۱۳۲۰/۶/۴]

فرمانده لشکر

در این موقع که دشمن شمالی و باختری مرزهای کشور شاهنشاهی را مورد تجاوز قرار داده و بعضی از شهرهای آذربایجان و جنوب باختری را بمباران نموده اند و نیروی

ارتش شاهنشاهی در جبهه‌های شمال و باختر مشغول مقاومت می‌باشند به فرمان مبارک شاهانه مقرر است واحدهایی که هنوز با دشمن تماس حاصل ننموده در مواقع مقتضی به حال تدافعی استقرار یافته و با توانایی مقاومت نمایند.

سرلشکر [عزیزالله] ضرغامی

[در حاشیه:]

وصول در سقز شب ۲۰/۶/۷

در تاریخ ۲۰/۶/۷ شهریور پس از وصول فرمان مطاع مبارک دایر بر ترک مقاومت در سقز زیارت گردید.

[۲۳۷۳]

۹۲

حضور از سقز به وزارت | جنگ

تاریخ | ۱۳۲۰/۶/۶

کفالت ستاد ارتش

محترماً معروض می‌دارد: امریه شماره ۴۲۴۱ ساعت ۱۰ $\frac{۱}{۴}$ زیارت، فوراً به قسمت دستور داده شد که به هیچ وجه مقاومت نمایند و یک نفر اعزام گردید که به فرمانده مربوطه اطلاع دهد که مقاومت نخواهد شد. افسر معروضه ساعت ۱۴ مراجعت و اظهار نمود با اینکه بیرق سفید در دست داشت مورد تیراندازی قوای موتوریزه واقع گردید و قوای شوروی با کمال عجله به سمت میان‌دوآب پیشروی می‌نمودند. لذا مجدداً افسر دیگری فرستاده شد و بنده از شهر میان‌دوآب خارج شدم. اینک افسر اعزامی گزارش می‌دهد که ابتدا به فرمانده گروه شناسایی شوروی معرفی و بعداً که ژنرال فرمانده آنها آمده به ایشان معرفی شده. ژنرال مزبور دستور خلع سلاح کلیه نفرات را داده و ضمن اظهار عدم اطلاع راجع به خاتمه عملیات اظهار نموده که بایستی فرمانده نیرو با ستاد و اسکورتش فوراً به میان‌دوآب حاضر شوند و الاً مجبورم تعقیب نمایم مستدعی است مقرر فرمایند ابلاغ شود حاضر شوم یا چه قسم مقرر می‌فرمایند.

سرلشکر مطبوعی

[۲۳۹۱/۲]

۹۳

[تلگراف] رمز حضوری خیلی خیلی فوری

از ملایر [به وزارت] جنگ

انمره | ۳۴۵

[تاریخ] ۱۳۲۰/۶/۹

ریاست ستاد ارتش

محترماً، تعقیب گزارش حضوری $\frac{۳۴۴}{۲۰/۶/۸}$ معروض می‌دارد بنده و ستاد و خزانه لشکر بلا تکلیف، چون اینجا هم محتمل است به زودی اشغال گردد به عراق حرکت، و ممکن است برای اشغال آنجا هم اقدام کنند و غفلتاً اسناد و اوراق ستاد و خزانه لشکر به دست آنها بیفتد، مستدعی است مقرر فرمایند به هر کجا که معین می‌فرمایند اعزام و فرستاده شوند. ساعت $۷\frac{۱}{۲}$

سرلشکر مطبوعی

[۲۴۰۲]

۹۴

از [وزارت] جنگ [به] ملایر

انمره | ۳۵۸

[تاریخ] ۱۳۲۰/۶/۱۰

تیمسار سرلشکر مطبوعی

سرتیپ پوریا ورود جناب عالی را به ستاد مربوطه به ملایر گزارش نموده بود که مراتب به شرف عرض پیشگاه مبارک شاهانه رسید. فرمودند: ناقابل، لشکر کجاست؟ چرا تماس را قطع نمودی؟ این چه بی‌ترتیبی‌هاست که پیش آمده است؟ ساعت ۱۰ شب سرلشکر ضرغامی

[در حاشیه]

وصول ۱۳۲۰/۶/۱۱

[۲۴۰۵]

۹۵

تلگراف

از اوزارت جنگ به اراک

نمره | ۵۴۰

تاریخ | ۱۳۲۰/۶/۹

سرلشکر مطبوعی

گزارش ۳۴۰ از شرف عرض گذشت. فرمودند همیشه ناقابل، و پنج هزار کیلومتر از قسمت فاصله دارید.

سرلشکر ضرغامی

تاریخ وصول | ۱۳۲۰/۶/۱۰

| ۲۴۰۴ |

		شماره کتاب ۳۳	وزارت پست و تلگراف و تلفن تلگراف			
نمونه ۳۶۵		سال ۱۳۰۳				
از کتاب	شماره قبضه ۱۹	عدد کلمات ۲۶	تاریخ اصل ۶	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
بند	شماره تلگراف ۱				ردیف / ماه	

رستگرمهری
 تاریخ رسیدن ۱۳۰۳ / ۵ / ۲۰
 در تهران
 مهر
 ۱۳۰۳ / ۵ / ۲۰

ابه وزارت | جنگ فوری

[نمره | ۳۶۱

تاریخ ۱۳۲۰/۶/۱۲

تیمسار ریاست ستاد ارتش

محترماً در اجرای امریه ۶۹۶۰ معروض می‌دارد: لشکر سه از ارتفاعات صوفیان به تبریز و در محور مراغه در مدت چهار روز در مسافت ۱۸۰ کیلومتر با قوای موتوریزه شوروی در تماس و زد و خورد بوده. موقعی که امریه ۴۲۴۱ زیارت گردید وضعیت قسمتهای لشکر به شرح معروضه در تلگراف حضوری ۱۳۲۰/۶/۶ | بوده که فقط قوای معدودی در میان دو آب جمع آوری شده بود که در آنجا هم موضع گرفته شود. آنها را هم شورویها پس از ابلاغ ترک مقاومت خلع سلاح نمودند و به قراری که تلگرافچی شاهین دژ اطلاع حاصل کرده و اظهار می‌نمود افراد موجود | در | میان دو آب را پس از خلع سلاح با کامیون به تبریز برده‌اند. در این صورت چنانچه از نفرات لشکر سه پراکنده شده باشد فقط اشخاصی هستند که در محاربات صوفیان - کنار تبریز - باغات آذرشهر در ارتفاعات شیرامین و عجبشیر بوده‌اند که قسمتی از هنگ سوار و هنگهای پیاده به‌طور دستجات کوچک با افسرانشان در کوهستانهای سه‌نند رفته‌اند و مابقی را روسها خلع سلاح نموده‌اند. اینک چنانچه آنها را هم روسها پس از خلع سلاح مرخص نموده باشند چون عموم نفرات لشکر سه از اهالی آذربایجان هستند فقط به منازل خود رفته‌اند که برای جمع آوری عده | ای | افسر تعیین گردیده که در صورت تصویب فوراً اعزام شوند و چون تمام منطقه لشکر سه و حتی تا دیوان‌دره که در مسافت زیادی از منطقه لشکر سه واقع شده در تصرف روسهاست مستدعی است مقرر فرمایند ابلاغ شود چنانچه روسها مانع از انجام مأموریت افسران مزبور برای جمع آوری نفرات در تمام منطقه حتی خود شهر تبریز هم نخواهند شد فوراً اعزام گردند و چنانچه ممکن است مخالفت کنند مستدعی است مقرر فرمایند اقداماتی شود که جلوگیری نکنند که زودتر نفرات جمع آوری شوند و یا هر قسم مقرر می‌فرمایند اقدام شود.

سرلشکر مطبوعی

[۲۴۱۰/۱]

۹۷

از اوزارت | جنگ به ملایر

|نمره| ۳۶۴

سرلشکر مطبوعی فرمانده لشکر سه

سرهنگ ارفع گزارشی تقدیم نموده بود که افراد لشکرهای سه، چهار و دوازده در منطقه صحنه و کن آور و اسدآباد با اسلحه پراکنده می باشند و تقاضا نموده بودند که جهت جلوگیری از تفریط اسلحه و ساز و برگ و از نظر انتظام، افراد منظور جمع آوری شوند و اعتباری برای اجرای این کار در اختیار فرمانداری همدان گذارده شود که از دارایی همدان دریافت نماید. مراتب از شرف عرض پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی گذشت. مقرر فرمودند شما کلیه افراد متواری لشکرهای سه و چهار را در ملایر جمع آوری نموده نظم و ترتیبی به کار آنها دهید. راجع به ارسال وجه نیز اجازه فرمودند اقدام شود. اینک در اجرای اوامر شاهانه اقدام سریع نموده و راجع به امورات مالی آن از طریق وزارت جنگ اقدام نمایید.

سرلشکر ضرغامی

|در حاشیه|

تاریخ وصول ۱۳۱۲/۶/۱۳

[۲۴۱۳]

www.KetabFarsi.com

اسناد تبعید رضا پهلوی

۹۸

کنسولگری بریتانیا در کرمان
ویزای مخصوص

کرمان ۲۵ سپتامبر ۱۹۴۱ | ۳ مهر ۱۳۲۰

این ویزا صرفاً برای یک بار مسافرت به هند معتبر بوده و به طور دسته‌جمعی به هشت نفر اشخاص نامبرده ذیل از اتباع ایرانی که در خدمت و معیت اعلیحضرت رضاشاه پهلوی هستند، اعطا می‌گردد.

مجوز صدور این ویزا از سوی سفارت بریتانیا در تهران داده شده است.

نام کامل	سن	شغل
۱. بانو قمر مبشر - خواهر زن رضاشاه -	۳۵ ساله	خانه‌دار
۲. بانو بهجت مشار	" ۲۷	خدمتکار خانگی
۳. ملوک زمانی	" ۱۵	" "
۴. بانو فاطمه مهستی	" ۱۷	" "
۵. جعفر توکلی	" ۲۷	" "
۶. حسن مالکی فرزند علی	" ۲۱	" "
۷. مهدی صفر فشندی	" ۲۱	" "
۸. نصرالله ناوکی	" ۵۰	آشپز

کرمان، ایران، ۲۵ سپتامبر ۱۹۴۱

کنسول سفارت بریتانیا | در | کرمان

گراتیس

[۱ - ۳۲۷ - ۱۱۲ - الف]

۹۹

تهران

جناب | محمد علی | فرزین وزیر دربار

خواهشمندم دو پیشخدمت مناسب و دو کلفت و یک آشپز و یک دلاک برای خدمت اعلیحضرت استخدام نموده و اعزام دارید. اگر کلفتها عیال پیشخدمتها باشند البته مرجح است.

[۶ - ۳۲۹ - ۱۱۲ - الف]

۱۰۰

کرمان ۳/۷/۱۳۲۰ | ۲۵ سپتامبر ۱۹۴۱ |

اعلیحضرت همایون شاهنشاهی

نورچشم عزیزم، نامه پر از محبت مورخه ۲۹ شهریور شما که توسط نورچشم عزیزم شاهپور علیرضا فرستاده بودید رسید. خیلی از احساسات محزون و مهربان شما متأثر گردیدم. نوشته بودید امیدوارید یک زندگانی خوش و بی دردسری با بچه‌ها تشکیل بدهم تصور نمی‌کنم در کشور بیگانه خیلی خوش بگذرد؛ خوشی من با پیشامدهایی که شد سلامتی و موفقیت آن اعلیحضرت است که بتوانید انشاءالله کارهای کشور را به طوری که اظهار امیدواری کرده‌اید سر و سامان بدهید. راجع به مخارج اقامت این خانواده پر جمعیت در عزیمت خارجه اظهار نکرده‌اید که از چه محل و به چه ترتیب و به چه اطمینان به ما خواهد رسید. آخر متوجه هستید در ولایت غربت بیگانه نمی‌توان هر ماه منتظر حوادث و رسیدن وجه از تهران بود؛ لازم است محل پرداخت ماهیانه معلوم شود و ترتیبی داده شود که به یک بانک خارجه اعتبار و اطمینان داده شود بدون اینکه هر دفعه محتاج مرکز باشد، مبلغی که معین می‌شود مرتباً به ما پردازند. به غیر از این، هیچ اطمینانی به این وضع مجهول و نامعلوم فعلی نیست. تقسیمی هم که برای ماهیانه بچه‌ها کرده‌اید لازم نبود. هیچ فکری برای پرداخت یک مبلغ بالنسبه قابلی برای اینکه بتوانم بعد از رسیدن به مقصد ترتیب زندگانی و سامانی بدهم نداده و مسکوت گذاشته‌اید. انتظار دارم با ما به طور عادی و بیگانه رفتار نشود؛ ممکن است اشخاصی را مأمور نمایند که ترتیب این مسائل را به طور اساسی بدهد [بدهند]. در خاتمه می‌نویسم از قراری که شنیدم اشرف مبلغی به علی قوام بدهکار است؛ قروض آن را بدهید که فکرش آسوده باشد.

ارضا پهلوی |

[۱۹ - ۳۲۸ - ۱۱۲ - ج |

۱۰۱

نورچشم عزیزم [محمد رضا پهلوی]

در این موقع که از ایران دور می‌شوم از آن فرزند گرامی وداع می‌کنم. امیدوارم باز به دیدار شما نائل بشوم. از خداوند سلامت و سعادت و موفقیت شما را مسئلت می‌نمایم.

توسط قوام اسناد موجودی بانک ملی را که جمع آن ششصد میلیون ریال است برای شما می فرستم؛ این وجه در اختیار شما خواهد بود. وجوهی که در تهران باید پردازید عبارت از ماهی پنجاه هزار ریال به علیاحضرت ملکه [تاج الملوک] است و چهل هزار ریال به اشرف و چهار هزار ریال به مادر شاپور غلامرضا [ملکه توران امیر سلیمانی]. از اعتباری که از طرف دولت برای مصارف ما معین می شود لازم است برای مخارج مسافرت ۲۵ نفر به ارز حواله شود. همچنین برای مصارف اقامت امریکا هم باید میزان آن را اعلیحضرت در نظر گرفته وجه کافی ارسال دارید که معطل نباشم. به محض ورود به امریکا هم برای مرتب کردن منزل و مصارف اولیه محتاج به وجه بالنسبه مهمی است. توجه خواهید نمود که به ارز حواله کنید. در خاتمه، روی آن عزیز را بوسیده عجالاً خدا حافظی می نمایم.

[رضا پهلوی]

[۱۶ - ۳۲۸ - ۱۱۲ - ج ۱]

۱۰۲

وزارت پست و تلگراف و تلفن

دفتر مخصوص شاهنشاهی، به طوری که در تلگراف قبلی معروض گردید، بحمدالله ذات مبارک در ساعت $۷\frac{1}{۴}$ به اتفاق والاحضرتها به سلامت به بندرعباس تشریف فرما شدند و از قراری که امر فرموده اند فردا صبح ساعت ۷ به کشتی تشریف فرما خواهند شد. راجع به لزوم انطباق تاریخ انتقالنامه جدید با انتقالنامه اولیه این رعایت به عمل خواهد آمد ولی راجع به وجوهی که به بانک دهلی حواله فرموده اند چون در انتقالنامه اخیر ذکر می شود که در آن تاریخ یعنی تاریخ انتقالنامه سابق که قبل از حواله وجه بدهی می باشد وجوه منتقل می گردد. بنابراین، تصور می رود به خودی خود امر مطاع به موقع اجرا گذارده می شود، و بنابراین ذکر مجدد وجوه تصور نمی رود لزومی داشته باشد. معهداً متمنی است مراتب را به شرف عرض رسانیده هر طور امر می فرمایند ابلاغ نمایند که از همان قرار اطاعت می گردد.

[علی ایزدی]

[۳ - ۳۲۷ - ۱۱۲ - الف]

سوة ۳۶۰				شماره کتاب		
سال ۱۳۱۰		وزارت پست و تلهگراف و تلهفون				
		تلهگراف				
نام گیرنده	تاریخ وصول		توضیحات	تاریخ اصل	عدد کلمات	شماره قبض
	روز	ماه				شماره تلهگراف

دختر محترم شایسته بطریق تلهگراف تبریک عرض گردید لکن در وقت دریافت ۷ با اتفاق و الا انصراف است بر بندگی شریف فرما شدند و از قرار که از فرموده فرمایش است ۷ بکشتی شریف فرما خواهند شد راجع مردم لطیف تاریخ انتقال نام جدید با اتفاق اولی این دعوت خواهد بود و لی راجع به همین که بابت دلی و اول فرموده چون در تقاضای غیر ذکر شود که در آن تاریخ یعنی تاریخ انتقال سابق که در اول فرموده بدلی میباید و چون تقاضای سایرین تقدیر بود خود فرموده در مطوع برقع هر آنکه از روی اعتبار این ذکر میباید و چون تقدیر و نوبت داشته باشد معذرت میفرستد در تقاضای غیر عرض میباید هر طوری که میسر است اطلاع نمایند که در بافق اولی است میگردند این روی

۱۰۳

بانک شاهنشاهی ایران
 سرمایه ۱۰۰۰۰۰۰۰ لیره انگلیس
 شماره ثبت در ایرن ۴۹

شماره: م.ل / ۵۴۷۷

تهران ۹ مهر ۱۳۲۰ [۱ اکتبر ۱۹۴۱]

نشانه تلگرافی: باکتريا

تهران، دربار شاهنشاهی ایران

محترماً عطف به نامه شماره ت.ل ۵۳/۵۱۰۰ این بانک مورخ ۳۰ شهریور ۱۳۲۰ اشعار می دارد که از اداره لندن این بانک تقاضا شد مبلغ ۲۵۳۳۷/۱۰٪ لیره - بیست و پنجهزار و سیصد و سی و هفت لیره و ده شلینگ - را در اختیار لویدز بانک لیمیتد دهلی که کارگزاران این بانک می باشند نگاهدارند ولی در تاریخ ۷ مهر جاری تلگرافی تحت تاریخ ۲۶ سپتامبر - چهارم مهر - واصل گردیده که ترجمه آن به قرار پائین است:

«راجع به تلگراف شما، موضوع ۲۵۳۳۷ لیره تصویب نشده است»

برای مزید اطلاع اضافه می نماید که پرداخت کلیه وجوه لیره که از ایران حواله می شود اکنون موکول به تصویب اولیا کنترل ارز لندن می باشد و با این که منظور و مقصود پرداخت قلم بالا معلوم است معذالک در این مورد از تصویب آن امتناع شده است. در هر حال این بانک حتی الامکان برای انجام هرگونه اقدامی که جهت تصفیه این امر لازم است حاضر و در اختیار دربار محترم شاهنشاهی می باشد.

برای بانک شاهنشاهی ایران

نایب رئیس

۴۹ - ۹۹۶ - ۱۵

۱۰۴

لویدز بانک بمبئی، تلگراف ارسالی از بانک شاهنشاهی تهران ناشی از اشتباه و سوء تفاهم بوده است. نیازی به موجودی ۲۵۳۳۷/۱۰ لیره ای نیست. لطفاً صورت حساب بانکی که نشان دهنده موجودی ما در آن بانک است ارسال شود.

رضا پهلوی

[۱ - ۳۲۸ - ۱۱۲ الف]

۱۰۵

بانک شاهنشاهی ایران
 سرمایه ۱۰۰۰۰۰۰۰ لیره انگلیس
 شماره ثبت در ایران ۴۹

شماره: آ.ل / ۵۴۷۸

تهران ۱۲ مهر ۱۳۲۰ [۴ اکتبر ۱۹۴۱]

نشانه تلگرافی: باکتريا

تهران، دربار شاهنشاهی ایران

در تعقیب نامه شماره م.ل / ۵۴۰۷ مورخ ۹ مهر ماه جاری اینک به طوری که اداره لندن این بانک تلگرافی آگهی می‌دهد مبلغ - / ۱۰ / ۲۵۳۳۷ لیره مورد گفت و گو برحسب حواله و در مقابل تضمین حکومت هندوستان در دهلی پرداخت گردیده است.

برای [کذا] بانک شاهنشاهی ایران
 نایب رئیس

[در حاشیه:]

جناب آقای وزیر دربار ملاحظه فرمودند مقرر فرمودند. برای تکمیل سابقه امر این نامه عیناً به اداره حسابداری فرستاده شود. ۲۰/۷/۱۳

[۴۸ - ۹۹۶ - ۵]

۱۰۶

تلگراف

۱۱ نوامبر ۱۹۴۱ | ۲۰ آبان ۱۳۲۰ |

اعلیحضرت رضاشاه پهلوی، موریس^۱

ما تلگرافی از بانک شاهی در تهران دریافت داشته‌ایم با این مضمون که شما به دربار تلگرافی ارسال و اعلام داشته‌اید که حواله مربوط به مبلغ ۲۵۳۳۷/۱۰ لیره استرلینگ را

۱. جزیره‌ای است در اقیانوس هند ابتدا از متصرفات فرانسه بود و از سال ۱۸۱۰ به بعد به تصرف انگلیس در آمد. شهر مرکزی آن بندر لوئی - Port Louis - می‌باشد.